

Monitor speciaal onderwijs Flevoland

schooljaar 2007/08

Juni 2008

Colofon

opdrachtgever

Provincie Flevoland, afdeling Sociale Planvorming

onderzoek en
samenstelling

Drs. N. Sam-Sin, Drs. M. Babeliowsky
Babeliowsky Onderwijsonderzoek

telefoon

036 54 00 603

e-mail

info@babeliowsky.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	4
1. De organisatiestructuur van het speciaal onderwijs	6
2. De deelname van Flevolandse leerlingen aan het speciaal onderwijs	9
2.1 Flevolandse leerlingen ingeschreven op scholen voor speciaal onderwijs.....	9
2.2 Flevolandse leerlingen met ambulante begeleiding.....	13
2.3 Almeerse leerlingen in het speciaal onderwijs.....	15
3. Voorzieningen voor speciaal onderwijs in Flevoland	16
3.1 Voorzieningen voor het Speciaal Onderwijs en Voorgezet Speciaal Onderwijs.....	16
3.2 Voorzieningen voor het Speciaal Basisonderwijs.....	19
3.3 Voorzieningen voor het Praktijkonderwijs.....	20
4. Wachtlijsten voor speciaal onderwijs	21
4.1 Thuiszitters.....	22
5. Gebruik Leerlingenvervoer	23
5.1 Deelname aan het leerlingenvervoer.....	23
5.2 Reisafstanden en reistijden.....	25
6. Bijlagen	28
Bijlage I Referentiepopulatie.....	28

Samenvatting

In vervolg op de eerdere inventarisatie door de provincie in 2003 en de monitor uitgevoerd in 2005/06 is geprobeerd de deelname aan het speciaal onderwijs in Flevoland in beeld te brengen. Daartoe is gebruik gemaakt van een veelheid aan gegevens. Samenvattend zijn de bevindingen in vijf punten weer te geven:

1. De benodigde gegevens voor de actualisering zijn nog altijd moeizaam te verzamelen. Ze zijn sterk verspreid over diverse instanties, niet eenduidig geregistreerd en daardoor niet altijd betrouwbaar. Dat maakt dat we de uitkomsten met enig voorbehoud moeten behandelen.¹
2. In Flevoland zijn er ruim 76.000 leerplichtige leerlingen. Van hen nemen er 4.184 (ofwel 5,5%) deel aan een vorm van speciaal onderwijs. Ongeveer 1.700 leerlingen volgen dat onderwijs op een WEC-school, bijna 1.500 leerlingen nemen deel aan het Speciaal Basisonderwijs, terwijl het Praktijkonderwijs door meer dan 1.000 Flevolandse leerlingen wordt bezocht. De deelname is het hoogst in de gemeente Lelystad (7,2%) en Noordoostpolder (5,7%). Daarentegen is het aandeel lager in Zeewolde (4,1%), Urk (4,5%) en Dronten (4,6%).
Daarnaast zijn er ongeveer 950 leerlingen die onderwijsondersteuning krijgen via Stichting Gewoon Anders en zijn er ruim 600 leerlingen met ambulante begeleiding.
3. Gelet op de ontwikkelingen in de deelname zien we in 2008 een toename van ongeveer 200 leerlingen in de WEC-voorzieningen ten opzichte van 2005. Vooral opvallend is de stijging van het aantal leerlingen in cluster IV, van zo'n 750 leerlingen in 2005 naar bijna 1.000 in 2008. Vervolgens is het aantal leerlingen in het Praktijkonderwijs iets toegenomen terwijl het aantal leerlingen in het SBO juist iets is gedaald.
4.
 - a. Van de Flevolandse leerlingen die speciaal onderwijs volgen, verlaat 17% hiervoor de provincie. In de gemeente Zeewolde is deze 'uitstroom' met 56% duidelijk het hoogst, en in de gemeente Lelystad blijven de meeste leerlingen binnen de provincie: 8% verlaat de provincie om een school voor speciaal onderwijs te bezoeken. Het aandeel leerlingen dat het speciaal onderwijs buiten de provincie volgt is veel groter voor de leerlingen met een zwaardere zorgvraag. Maar liefst 80% van de leerlingen die naar school gaan buiten de provincie bezoeken een WEC-voorziening. Voorzieningen voor cluster I en cluster II zijn nog altijd niet aanwezig in Flevoland, met uitzondering van de onderwijsondersteuning van de Stichting Gewoon Anders.
 - b. In het Speciaal Basisonderwijs en het Praktijkonderwijs zijn er momenteel nauwelijks wachtlijsten. Voor het (V)SO staan wel leerlingen op een wachtlijst. In januari 2008 ging het om ongeveer 90 leerlingen (waarvan het merendeel voor cluster IV-voorzieningen). Bij de vorige peiling (1-3-2006) stonden er 70 leerlingen op een wachtlijst.
 - c. Het aantal 'thuiszittende' Flevolandse leerlingen (het absoluut verzuim) wordt door de gemeenten geschat op 28.
5.
 - a. Ruim 1.600 leerlingen maken gebruik van de verordening Leerlingenvervoer voor het volgen van speciaal onderwijs. Van hen bezoeken bijna 1.000 leerlingen een WEC-voorziening en bijna 700 leerlingen een school voor Speciaal Basisonderwijs. Leerlingen in het Praktijkonderwijs hebben geen recht op leerlingenvervoer. In 2005 maakten er ongeveer 1.900 leerlingen gebruik van het leerlingenvervoer.
 - b. Gemiddeld leggen leerlingen 39 kilometer af om hun school te bereiken. In Lelystad en Noordoostpolder is dat wat meer. In Zeewolde is het wat minder, ondanks dat men daar het meest naar buiten de provincie reist. In 2005 was dit gemiddelde met 36 kilometer iets lager.

¹ Met name voor de gemeente Noordoostpolder is de dataverzameling problematisch gebleken, als gevolg van technische problemen. In overleg met de gemeente zijn de hier gepresenteerde cijfers opgenomen.

Inleiding

Om meer inzicht te verkrijgen in de deelname aan het speciaal onderwijs van Flevolandse leerlingen heeft de Provincie in 2003 een inventarisatie speciaal onderwijs opgesteld. Voor Flevoland geldt namelijk dat het voorzieningenniveau lager is dan op het oude land. In deze inventarisatie is daarom gekeken naar het aantal leerlingen dat voor onderwijs is aangewezen op scholen buiten de woonplaats en naar de mate waarin leerlingen naar scholen buiten Flevoland werden vervoerd.

In de beleidsplannen voor het speciaal onderwijs is er bij de provincie Flevoland bijzondere aandacht voor het terugbrengen van het aantal thuiszittende leerlingen en het terugbrengen van de reistijden van het leerlingenvervoer.

Om na te gaan in hoeverre het beleid vruchten begint af te werpen is er besloten periodiek de gegevens te actualiseren. De aandacht is uitgegaan naar nieuwe cijfers over:

- het aantal deelnemers in Flevoland aan het speciaal onderwijs,
- het aantal leerlingen in Flevoland dat op een wachtlijst voor speciaal onderwijs staat,
- het aantal thuiszittende leerlingen in Flevoland, dat niet aan het onderwijs deelneemt,
- het aantal kilometers en de reistijd gemoeid met het leerlingenvervoer.

Dit rapport, dat is samengesteld in het eerste kwartaal van 2008, geeft de opbrengsten weer van het tweede vervolgonderzoek naar de stand van zaken in het speciaal onderwijs in Flevoland. Onder speciaal onderwijs wordt in dit rapport verstaan: Speciaal Onderwijs (SO), Voorgezet Speciaal Onderwijs (VSO), Speciaal Basisonderwijs (SBO) en Praktijkonderwijs (PrO).

In dit onderzoek wordt antwoord gegeven op de volgende onderzoeksvragen:

1. Hoeveel Flevolandse leerlingen nemen deel aan het speciaal onderwijs (resp. WEC- cluster I t/m IV, SBO en PrO), in het schooljaar 2007/08, onderscheiden naar leeftijd (t/m 12 jaar en 13 jaar en ouder)?
 - a. Hoeveel Flevolandse leerlingen nemen deel aan speciaal onderwijs buiten Flevoland?
 - b. Hoeveel Flevolandse leerlingen staan op een wachtlijst² voor speciaal onderwijs?
 - c. Hoeveel Flevolandse leerlingen nemen niet deel aan het speciaal onderwijs?
2. Welke voorzieningen voor speciaal onderwijs (resp. WEC- cluster I t/m IV, SBO en PrO) zijn er in Flevoland en hoeveel leerlingen volgen onderwijs aan deze instellingen?
3. Hoeveel Flevolandse leerlingen maken, in het schooljaar 2007/08, gebruik van de Verordening Leerlingenvervoer om deel te kunnen nemen aan speciaal onderwijs?
 - a. Wat is daarbij de gemiddelde reisafstand in kilometers?
 - b. Wat zijn de reistijden van leerlingen die gebruik maken van het leerlingenvervoer om scholen te bezoeken die buiten hun gemeente liggen?

² In hoofdstuk 4 staat de definitie vermeld die de Onderwijsinspectie hanteert voor het begrip 'wachtlijst'

4. Welke trends zijn te destilleren uit een vergelijking met de uitkomsten van dit onderzoek en het rapport ‘Inventarisatie Speciaal Onderwijs Flevoland 2003’ van de provincie Flevoland en het rapport ‘Vraag en aanbod in het speciaal onderwijs in Flevoland’ uit 2005/06?

Om bovenstaande vragen te kunnen beantwoorden zijn gegevens opgevraagd bij:

- gemeenten van Flevoland (afdeling leerplichtzaken en leerlingenvervoer);
- Regionale Expertise Centra, Onderwijsinstellingen cluster I (Bartiméus, Visio), Stichting Gewoon Anders en scholen voor (Voortgezet) Speciaal Onderwijs;
- WSNS Samenwerkingsverbanden en scholen voor Speciaal Basisonderwijs in Flevoland
- scholen voor Praktijkonderwijs in Flevoland;
- Cfi (leerlingentellingen, Ministerie OCW);
- Stichting Eduvier Onderwijsgroep.

Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. Voordat de cijfers worden gepresenteerd, wordt in hoofdstuk 1 eerst ingegaan op de organisatiestructuur van het speciaal onderwijs. Hoofdstuk 2 gaat over de deelname aan het speciaal onderwijs van Flevolandse leerlingen. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 gekeken naar welke voorzieningen voor speciaal onderwijs er in Flevoland aanwezig zijn en het aantal leerlingen dat hier staat ingeschreven. Hoofdstuk vier werpt een blik op het aantal Flevolandse leerlingen dat op een wachtlijst staat, of een ‘thuiszitter’ is. Tot slot komt in hoofdstuk 5 het gebruik van het leerlingenvervoer ter sprake.

1. De organisatiestructuur van het speciaal onderwijs

Speciaal onderwijs is een verzamelnaam voor verschillende onderwijsvormen en wordt bezocht door kinderen die vanwege de zwaarte van hun handicap of problematiek niet naar het regulier onderwijs kunnen. Het reguliere onderwijs is hier onvoldoende voor toegerust.

Het speciaal onderwijs kan concreet worden ingedeeld in drie categorieën: het Speciaal Basisonderwijs (SBO), het (Voortgezet) Speciaal Onderwijs (V)SO en het Praktijkonderwijs (PrO). Het Speciaal Basisonderwijs valt onder de Wet op het Primair Onderwijs en is bedoeld voor leerlingen in de basisschoolleeftijd met een relatief lichte problematiek. Het Praktijkonderwijs valt onder de Wet op het Voortgezet Onderwijs en is bedoeld voor leerlingen in het Voortgezet Onderwijs voor wie het behalen van een diploma niet haalbaar is. Ook het Praktijkonderwijs is er voor leerlingen met een relatief lichte problematiek. Daarentegen is het (Voortgezet) Speciaal Onderwijs bedoeld voor kinderen die behoefte hebben aan een zwaardere zorgaanbod.

Hieronder volgt een nadere uitleg van deze drie vormen van speciaal onderwijs. Het aanbod van speciaal onderwijs is in Almere deels anders georganiseerd dan elders in Nederland. Om deze reden wordt er aan het eind van dit hoofdstuk kort ingegaan op het speciaal onderwijs aan Almeerse zorgleerlingen.

Het Speciaal Basisonderwijs

Tot aan 1998 was er sprake van afzonderlijke scholen voor moeilijk lerende kinderen (MLK-scholen), scholen voor kinderen met leer- en opvoedingsmoeilijkheden (LOM-scholen) en hun afdelingen voor in hun ontwikkeling bedreigde kleuters (IOBK-afdelingen). Tegenwoordig kunnen kinderen met dit soort problemen terecht bij de *speciale scholen voor basisonderwijs*.

Deze kinderen en alle anderen die speciale zorg en aandacht nodig hebben, komen niet vanzelfsprekend op een speciale school voor basisonderwijs terecht. Het “Weer Samen Naar School Beleid” heeft namelijk juist als doel om deze leerlingen zo veel mogelijk op reguliere basisscholen op te vangen. Leerlingen kunnen in het reguliere onderwijs worden geïntegreerd doordat extra begeleiding en zorg beschikbaar is. Bijvoorbeeld door remedial teaching en de intern begeleider, die de leerkracht kan begeleiden bij vragen over zorgleerlingen. Daarnaast werken speciale scholen voor basisonderwijs intensief samen met de reguliere basisscholen in zogenoemde samenwerkingsverbanden.

Basisscholen en speciale scholen voor basisonderwijs vallen onder dezelfde wet: de Wet op het Primair Onderwijs (WPO). Voor beide scholen gelden ook dezelfde streefdoelen ten aanzien van wat een leerling moet kennen en kunnen aan het eind van de basisschool. Wel kan een leerling er op een speciale school voor basisonderwijs eventueel wat langer over doen; speciale scholen voor basisonderwijs hebben een uitlooptermijn tot de leeftijd van 14 jaar.

De WPO legt de beoordeling van de noodzaak van plaatsing op een school voor SBO in de handen van een Permanente Commissie Leerlingenzorg (PCL), waarover elk samenwerkingsverband dient te beschikken.

Het Speciaal Onderwijs en het Voortgezet Speciaal Onderwijs

Leerlingen kunnen tot hun twintigste jaar naar het Speciaal Onderwijs. Er kan dus ook voortgezet onderwijs gevolgd worden. Scholen voor Speciaal Onderwijs bieden onderwijs aan voor lichamelijk, zintuiglijk of verstandelijk gehandicapte leerlingen en leerlingen met gedragsstoornissen. Voor deze kinderen zijn er in totaal tien soorten scholen, die in vier clusters onderverdeeld zijn:

- Cluster I* scholen voor visueel gehandicapte kinderen;
- Cluster II* scholen voor dove kinderen, slechthorende kinderen en kinderen met ernstige spraak- en taalmoeilijkheden;
- Cluster III* scholen voor lichamelijk gehandicapte kinderen, zeer moeilijk lerende kinderen en langdurig somatisch zieke of meervoudig gehandicapte kinderen met één van deze handicaps;
- Cluster IV* scholen voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen, langdurig zieke kinderen en onderwijs aan kinderen in scholen verbonden aan pedologische instituten.

Speciale scholen uit één cluster in een regio werken samen in een Regionaal Expertise Centrum (REC). Een REC verzorgt ook *ambulante begeleiding* in het regulier onderwijs voor leerlingen uit bovengenoemde categorieën. Per cluster ontstaat zo een landelijk dekkend netwerk. Alleen scholen voor blinde of slechtziende kinderen hebben geen REC, omdat er feitelijk geen sprake is van regionaal maar landelijk georiënteerd onderwijs. Veel leerlingen met een visuele handicap volgen regulier onderwijs met ambulante begeleiding.

Het Speciaal Onderwijs valt onder de Wet op de Expertisecentra (WEC). De toelating tot scholen die onder de WEC vallen, verloopt via een Commissie voor de Indicatiestelling (CvI). Ouders van wie hun kind door een CvI is geïndiceerd hebben een keuze: of zij schrijven hun kind in voor een school voor speciaal onderwijs of ze plaatsen of houden hun kind op een reguliere school of een speciale basisschool en krijgen daarbij ambulante begeleiding. Indien de ouders kiezen voor regulier onderwijs maken ze gebruik van voorzieningen via de regeling Leerlinggebonden financiering (Lgf) ook wel bekend als het ‘rugzakje’. De rugzak omvat de extra financiële middelen die nodig zijn om een kind met een handicap of zware problematiek om onderwijs te laten volgen binnen het regulier onderwijs.

Het Praktijkonderwijs

Het Praktijkonderwijs is voor leerlingen van 12 tot 18 jaar. Deze vorm van onderwijs is bestemd voor leerlingen met een leerachterstand, die niet in staat geacht worden om een diploma VMBO te behalen, ook niet met extra ondersteuning door middel van leerwegondersteunend onderwijs (LWOO).³ Voor zowel LWOO als Praktijkonderwijs moeten leerlingen een indicatie hebben van de zogenaamde Regionale Verwijzingscommissie (RVC).

Een indicatie wordt aangevraagd wanneer het kind van het basisonderwijs naar het Voortgezet Onderwijs gaat en de leerkracht en/of de uitslag van de CITO-toets aangeven dat de leerling niet in staat zal zijn het reguliere VO te volgen. Ook wanneer het kind een reguliere school voor VO bezoekt waar het dreigt vast te lopen, kan een indicatie aangevraagd worden. Dit uiteraard wanneer is gebleken dat extra hulp niet afdoende is en de leerling en de ouders zijn geraadpleegd. Voor een goede afstemming werken de scholen voor Praktijkonderwijs samen met reguliere scholen voor voortgezet onderwijs. De scholen voor Praktijkonderwijs vallen onder de Wet op het Voortgezet Onderwijs (WVO).

³ LWOO, voorheen svo-lom en ivbo. LWOO heeft tot doel ondersteuning te bieden bij het volgen van regulier voortgezet onderwijs.

Speciaal Onderwijs in Almere: Gewoon Anders

In 1995 werd er door de Almeerse schoolbesturen voor Primair Onderwijs een aanvraag ingediend voor scholen voor Speciaal Onderwijs. Op dat moment waren er in Almere nog geen SO-scholen aanwezig. Het Rijk was toen de wetgeving rond de rugzakregeling en de REC's aan het voorbereiden en besloot in Almere een experiment te honoreren, met als doel het bieden van speciaal onderwijs dicht bij huis, door middel van integratie van gehandicapte leerlingen in het regulier onderwijs of een speciale school voor basisonderwijs. Daarnaast was de ontwikkeling van *experimentele vormen* van speciaal onderwijs een belangrijke doelstelling.

Almere heeft sinds 1997 het project "Gewoon Anders". Dit integratieproject wordt vormgegeven in het regulier onderwijs. De scholen worden daarbij ondersteund door het stedelijk expertisecentrum van de Stichting Gewoon Anders (SGA). SGA maakt net als elk ander REC gebruik van een onafhankelijke Commissie voor de Indicatiestelling. Bijzonder is dat deze CvI voor alle clusters indiceert.

SGA werkt samen met andere REC's in de regio: REC Holland-Flevoland (cluster II), ReaCtys (cluster III) en REC-Flevoland (cluster IV). SGA werkt clusteroverstijgend; er wordt begeleiding verzorgd voor kinderen die geïndiceerd zijn voor alle genoemde clusters. Deze aanpak is volgens de stichting een van haar sterke punten.

De SGA richt zich op het bieden van onderwijsondersteuning aan de leerling en de omgeving van de leerling. De begeleiding van geïndiceerde leerlingen vindt tegenwoordig plaats in het primaire onderwijs, het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Hiertoe heeft de SGA drie modellen ontwikkeld: (1) 'kind in groep', (2) 'groep in school' en (3) 'groep gekoppeld aan school'. Het eerste model (kind in groep) komt het meest overeen met de ambulante begeleiding zoals die door de overige REC's wordt aangeboden. Bij het tussenmodel van 'groep in school' gaat de leerling naar een reguliere school, maar krijgt onderwijs in een speciale groep. Voor een klein aantal leerlingen zijn de eerstgenoemde modellen echter minder geschikt vanwege de complexiteit van de problematiek en de speciale hulpvragen. Het model 'groep gekoppeld aan school' heeft de minste integratiemogelijkheden in zich. In dit model gaat een leerling naar een aparte voorziening. Het onderwijs heeft veel kenmerken van een speciale school. Almere heeft hier twee voorbeelden van: 'de Weerga' en 'de Bongerd'. De Weerga is een cluster III-voorziening en de Bongerd is een cluster IV-voorziening voor kinderen met een psychiatrische diagnose die in dagbehandeling zijn. Vanuit de Weerga is het mogelijk leerlingen in deeltijd te laten integreren op een reguliere basisschool. Leerlingen op de Bongerd maken tijdelijk gebruik van deze voorziening en keren na afsluiting van de behandeling vaak terug in het regulier onderwijs (volgens het model kind in groep).

Gewoon Anders biedt echter niet voor alle zorgvragen een oplossing. De redenen hiervoor zijn uiteenlopend, soms verbonden aan de zorgvraag, soms aan de keuze die de ouders maken. Voorheen waren alle Almeerse kinderen die gebruik moesten maken van het Speciaal (Voortgezet) Onderwijs, aangewezen op scholen buiten de gemeente. Sinds enkele jaren zijn er cluster IV-voorzieningen in Almere die als nevenvestigingen functioneren van Lelystadse scholen (Nautilus en Aquarius).

2. De deelname van Flevolandse leerlingen aan het speciaal onderwijs: (Voortgezet) Speciaal Onderwijs, Speciaal Basisonderwijs en Praktijkonderwijs

In dit hoofdstuk komt de deelname van in Flevoland woonachtige leerlingen aan het speciaal onderwijs aan bod. Er wordt antwoord gegeven op de volgende vraag: hoeveel Flevolandse leerlingen nemen deel aan de verschillende soorten speciaal onderwijs? Op basis van de leerplichtadministraties van de zes Flevolandse gemeenten wordt in paragraaf 2.1 bekeken hoeveel Flevolandse leerlingen, op 1 januari 2008, deelnemen aan speciaal onderwijs binnen en buiten Flevoland. Niet altijd hebben de gemeenten de leerplichtgegevens tijdig kunnen leveren. In deze gevallen is zo mogelijk gebruik gemaakt van gegevens van de Verordening Leerlingenvervoer van de gemeenten. Hierbij is aangenomen dat de meerderheid van de leerlingen in het speciaal onderwijs gebruik maakt van het leerlingenvervoer, wanneer de onderwijsvoorzieningen in de gemeente ontbreken. Het gevolg van de onvolledige administraties is wel dat de leerlingenaantallen voornamelijk indicatief zijn.

Aanvullend wordt er in paragraaf 2.2 ingegaan op die Flevolandse leerlingen die ambulante worden begeleid (de rugzakleerlingen) in het reguliere onderwijs, het Speciaal Basisonderwijs en het Praktijkonderwijs. Deze kinderen volgen bijna allemaal onderwijs in Flevoland.

Aangezien de situatie in Almere afwijkt van de overige gemeenten is er voor gekozen de leerlingen die onderwijsondersteuning krijgen via de Stichting Gewoon Anders apart weer te geven, zoals dat ook in de monitor 2005/06 is gebeurd. De Almeerse leerlingen in het speciaal onderwijs komen nog een keer apart aan bod in paragraaf 2.3.

2.1 Flevolandse leerlingen ingeschreven op scholen voor speciaal onderwijs

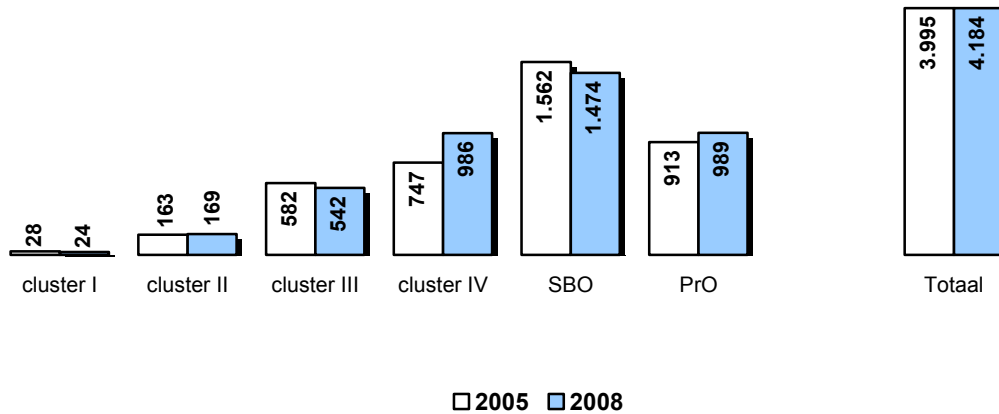
Tabel 2.1.2 (op blz. 11) geeft een overzicht van het aantal leerlingen dat gebruik maakt van (Voortgezet) Speciaal Onderwijs, Speciaal Basisonderwijs en Praktijkonderwijs. In de tabel is onderscheid gemaakt naar de woongemeente van de leerling, de leeftijd van de leerling (op 1 januari 2008) en onderwijsinstellingen binnen en buiten de provincie.

Flevoland telt op 1 januari 2008 ruim 76.000 leerplichtige leerlingen (zie bijlage I). Van deze leerlingen bevinden zich ruim 50.000 in de leeftijd van 4 t/m 12 jaar en ruim 25.000 leerlingen in de leeftijd van 13 t/m 16,5 jaar. Van de totale groep leerplichtige leerlingen volgen er 4.184 leerlingen onderwijs op een school voor speciaal onderwijs (zie tabel 2.1.1). Het aantal Flevolandse leerlingen dat gebruik maakt van speciaal onderwijs is toegenomen ten opzichte van 2005 (3.995 leerlingen). In 2005 ging het om 5,3% van het totaal aantal leerplichtige leerlingen en in 2008 is dit percentage toegenomen tot 5,5%. Opvallend is dat vooral het aantal cluster IV-leerlingen is toegenomen ten opzichte van 2005. In 2005 waren er bijna 750 cluster IV-leerlingen en in 2008 is dit aantal toegenomen tot bijna 1.000. Deze ontwikkeling correspondeert echter wel met de landelijke trend.

In tabel 2.1.3 is een aantal verschillen tussen de gemeenten zichtbaar. Allereerst is de relatieve deelname in het speciaal onderwijs verschillend. De deelname is het hoogst in de gemeente Lelystad (7,2%) en Noordoostpolder (5,7%). Daarentegen is het aandeel lager in Zeewolde (4,1%), Urk (4,5%) en Dronten (4,6%). Deze percentages liggen beneden het provinciegemiddelde (5,5%). In tabel 2.1.4 is zichtbaar dat het merendeel van de Flevolandse leerlingen speciaal onderwijs volgt in de eigen provincie. Meer dan 80% volgt speciaal onderwijs in Flevoland en 17% buiten Flevoland. Duidelijk zichtbaar is dat naarmate het onderwijs specialistischer is, leerlingen vaker aangewezen zijn op scholen buiten de provincie. Bij de leerlingen die buiten Flevoland naar school gaan, gaat het dus vaker om leerlingen die zwaardere zorg nodig hebben. Ook de mate waarin speciaal onderwijs buiten de provincie wordt gevolgd is afwijkend in een aantal gemeenten. In Almere, Noordoostpolder en Lelystad liggen deze percentages met respectievelijk 12%, 14% en 8% relatief laag. De spreiding van de scholen over de provincie en de ligging ten opzichte van de provinciegrens spelen hierbij een zekere rol.

De deelname aan het Speciaal Onderwijs in Almere dient te worden aangevuld met de leerlingen van de Stichting Gewoon Anders. Er zijn 421 leerlingen (excl. het model 'kind in groep') in Almere die onderwijsondersteuning krijgen via deze stichting in het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs en het MBO (tabel 2.1.5, op blz.12). In paragraaf 2.3 wordt de totale deelname van Almeerse leerlingen aan de orde gesteld.

Figuur 2.1.1 Aantal Flevolandse leerlingen ingeschreven in het speciaal onderwijs per 1 januari 2008 en 1 september 2005, per WEC-cluster, het SBO en het PrO

Tabel 2.1.2 Aantallen Flevolandse leerlingen op scholen voor speciaal onderwijs per 1 januari 2008, per gemeente (excl. Gewoon Anders)*

	binnen Flevoland			buiten Flevoland			Totaal
	≤ 12 jaar	>12 jaar	Subtotaal	≤ 12 jaar	>12 jaar	Subtotaal	
Almere excl. Gewoon Anders							
SO-I	-	-	-	4	5	9	9
SO-II	-	-	-	39	23	62	62
SO-III	32	54	86	50	46	96	182
SO-IV	52	243	295	26	35	61	356
Subtotaal SO	84	297	381	119	109	228	609
SBO	806	0	806	4	0	4	810
PrO	n.v.t.	575	575	n.v.t.	?	?	575
Almere Totaal	890	872	1.762	123	109	232	1.994
Dronten							
SO-I	-	-	-	-	-	-	-
SO-II	-	-	-	21	-	21	21
SO-III	12	8	20	19	11	30	50
SO-IV	52	28	80	21	8	29	109
Subtotaal SO	64	36	100	61	19	80	180
SBO	37*	0	37	11	0	11	48
PrO	n.v.t.	119	119	n.v.t.	1	1	120
Dronten Totaal	101	155	256	72	20	92	348
Lelystad							
SO-I	-	-	-	4	5	9	9
SO-II	-	-	-	27	3	30	30
SO-III	62	53	115	3	8	11	126
SO-IV	98	193	291	5	21	26	317
Subtotaal SO	160	246	406	39	37	76	482
SBO	255	0	255	-	0	-	255
PrO	n.v.t.	178	178	n.v.t.	?	?	178
Lelystad Totaal	415	424	839	39	37	76	915
NOP							
SO-I	-	-	-	-	2	2	2
SO-II	-	-	-	20	1	21	21
SO-III	54	53	107	2	4	6	113
SO-IV	55	39	94	12	18	30	124
Subtotaal SO	109	92	201	34	25	59	260
SBO	174	-	174	12	0	12	186
PrO	n.v.t.	59	59	n.v.t.	1	1	60
NOP Totaal	283	151	434	46	26	72	506
Urk							
SO-I	-	-	-	1	2	3	3
SO-II	-	-	-	28	-	28	28
SO-III	15	19	34	2	-	2	36
SO-IV	8	7	15	6	1	7	22
Subtotaal SO	23	26	49	37	3	40	89
SBO	44	0	44	62	0	62	106
PrO	n.v.t.	16	16	n.v.t.	13	13	29
Urk Totaal	67	42	109	99	16	115	224
Zeewolde							
SO-I	-	-	-	-	1	1	1
SO-II	-	-	-	7	-	7	7
SO-III	3	6	9	18	8	26	35
SO-IV	6	9	15	23	20	43	58
Subtotaal SO	9	15	24	48	29	77	101
SBO	63	0	63	6	0	6	69
PrO	n.v.t.	0	0	n.v.t.	27	27	27
Zeewolde Totaal	72	15	87	54	56	110	197
TOTAAL	1.828	1.659	3.487	433	264	697	4.184

(bron: Flevolandse gemeenten, afd. leerplichtzaken)

Tabel 2.1.3 Deelname aan speciaal onderwijs naar onderwijstype en gemeente (exclusief Gewoon Anders)**

onderwijstype	Almere	Dronten	Lelystad	NOP	Urk	Zeewolde	Flevoland
(V)SO	1,6%	2,4%	3,8%	2,9%	1,8%	2,1%	2,3%
SBO	2,2%	0,6%	2,0%	2,1%	2,1%	1,4%	1,9%
PrO	1,5%	1,6%	1,4%	0,1%	0,6%	0,6%	1,3%
TOTAAL	5,3%	4,6%	7,2%	5,7%	4,5%	4,1%	5,5%

(bron: Flevolandse gemeenten, afd. leerplichtzaken)

Tabel 2.1.4 Deelname aan speciaal onderwijs naar schoolvestiging en gemeente (exclusief Gewoon Anders)

	Almere	Dronten	Lelystad	NOP	Urk	Zeewolde	Flevoland
binnen provincie	88%	74%	92%	86%	49%	44%	83%
buiten provincie	12%	26%	8%	14%	51%	56%	17%
aantal (=100%)	1.994	348	915	506	224	197	4.184

(bron: Flevolandse gemeenten, afd. leerplichtzaken)

Tabel 2.1.5 Leerlingen in Almere die via Gewoon Anders onderwijszorg krijgen naar onderwijsniveau en WEC-cluster, per 1 oktober 2007⁴ *** ****

onderwijs niveau	model/type onderwijs	cluster I	cluster II	cluster III	cluster IV	TOTAAL
PO	groep gekoppeld aan school	-	-	73	41	114
	groep in school	-	43	47	3	93
	speciaal basis onderwijs	-	10	18	99	127
Totaal PO		-	53	138	143	334
VO	groep gekoppeld aan school	-	-	44	-	44
	praktijk onderwijs	-	-	38	5	43
Totaal VO		-	-	82	5	87
TOTAAL		-	53	220	148	421

(bron: Stichting Gewoon Anders)

Opmerkingen bij tabel 2.1.2-2.1.5

- * exclusief de leerlingen van de Bongerd en de Weerga, scholen die bestuurlijk onder het SBO vallen, maar waar kinderen zitten met een WEC-indicatie.
- ** de percentages in tabel 2.1.3 zijn vastgesteld op basis van het aantal leerplichtige leerlingen in Flevoland (zie bijlage I)
- *** het model 'kind in groep' is opgenomen in de paragraaf over ambulante begeleiding
- **** van het totaal aantal leerlingen van de SGA (incl. 'kind in groep'), volgen er een aantal onderwijs in het MBO. Het gaat om 3 leerlingen in cluster III en om 15 leerlingen in cluster IV

⁴ De meest recent beschikbare cijfers van de Stichting Gewoon Anders zijn van 1 oktober 2007

2.2 Flevolandse leerlingen met ambulante begeleiding

Naast het volgen van speciaal onderwijs aan een SO-instelling, kunnen leerlingen met een zwaardere zorgvraag ambulante begeleiding op een reguliere school, een school voor Speciaal Basisonderwijs of een school voor Praktijkonderwijs. Tabel 2.2.1 vermeldt het aantal Flevolandse leerlingen dat ambulante begeleiding per WEC-cluster en woongemeente van de leerling. Het totaal aantal leerlingen met ambulante begeleiding is 1.177. De meeste leerlingen met ambulante begeleiding hebben een indicatie voor cluster IV (742).

In figuur 2.2.2 zien we dat het aantal ambulante begeleidde leerlingen is toegenomen ten opzichte van 2005. In 2005 waren er 724 leerlingen met ambulante begeleiding. In de figuur is duidelijk een grote toename van het aantal cluster IV-leerlingen zichtbaar.

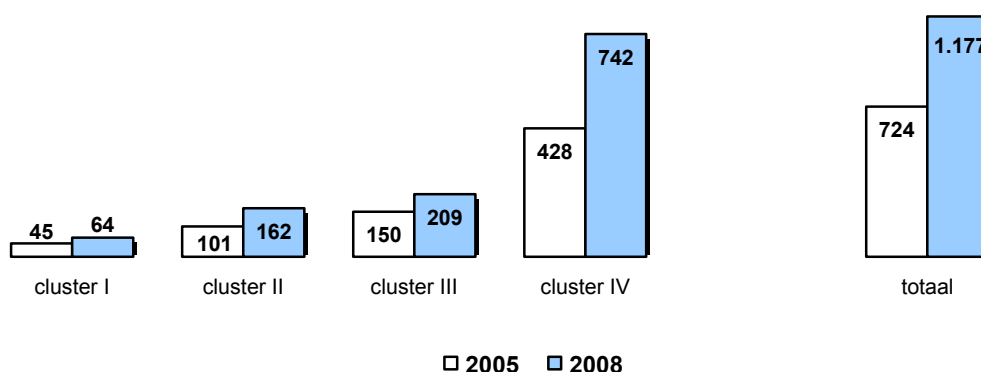
De gegevens zijn geleverd door de REC's of de scholen zelf. In de tabel wordt geen onderscheid gemaakt naar onderwijsniveau, aangezien deze gegevens in de meeste gevallen niet zijn aangeleverd.

Tabel 2.2.1 Aantal ambulante begeleidde Flevolandse leerlingen per 1 januari 2008, per woongemeente en WEC-cluster

	cluster I	cluster II	cluster III	cluster IV	TOTAAL
Almere*	28	83	106	381	598
Dronten	4	11	3	97	115
Lelystad	7	7	30	113	157
NO Polder	5	18	19	83	125
Urk	15	21	6	28	70
Zeewolde	5	1	11	40	57
Onbekend	0	21	34	0	55
TOTAAL	64	162	209	742	1.177

* zie ook tabel 2.2.3

Figuur 2.2.2 Aantal ambulante begeleidde Flevolandse leerlingen per 1 september 2005 en 1 januari 2008, per WEC-cluster*

De ambulante begeleiding wordt verzorgd door:

- **cluster I:** Bartiméus en Visio
- **cluster II:** REC 2 Holland/Flevoland, REC 2-1 Noord-Nederland en REC 2-8 Midden Zuid West
- **cluster III:** REC 3-3 De 4 Provinciën, REC 3-6 ReaCtys en REC 3-8 Noord-Holland Zuid
- **cluster IV:** REC 4-3 Oost-Nederland en REC 4-20 Flevoland

Leerlingen woonachtig in Almere kunnen ambulant worden begeleid via een REC of via de Stichting Gewoon Anders. Het model 'kind in groep' lijkt in zekere zin op de reguliere ambulante begeleiding. De verdeling van het aantal ambulant begeleide Almeerse leerlingen is weergegeven in tabel 2.2.3. Een grote meerderheid van de Almeerse leerlingen wordt begeleid via de SGA. Van de 598 leerlingen worden er maar liefst 533 (355+178) door de SGA ondersteund. De meeste van deze leerlingen volgen les in het primair onderwijs.

Tabel 2.2.3 *Aantal ambulant begeleide Almeerse leerlingen per 1 oktober 2007 en 1 januari 2008 door de SGA en REC, per WEC-cluster*

Almere	cluster I	cluster II	cluster III	cluster IV	TOTAAL
REC*	27	3	28	7	65
SGA PO		75	58	222	355
SGA VO	1	5	20	152	178
TOTAAL	28	83	106	381	598

* De overige ambulante begeleiding wordt verzorgd door:

cluster I: Bartiméus en Visio

cluster II: REC 2 Holland/Flevoland

cluster III: REC 3-6 ReaCtys en REC 3-8 Noord-Holland Zuid

cluster IV: REC 4-20 Flevoland

2.3 Almeerse leerlingen in het speciaal onderwijs

In deze laatste paragraaf werpen we een nadere blik op de Almeerse leerlingen die een vorm van speciaal onderwijs volgen. In tabel 2.3.1 is te zien dat het aantal Almeerse leerlingen in het Speciaal Onderwijs (609), Speciaal Basisonderwijs (810) en Praktijkonderwijs (575) 1.994 is. De Stichting Gewoon Anders verzorgt vervolgens het onderwijs voor 964 Almeerse leerlingen (waarvan 533 volgens het model 'kind in groep', hier te betrekken bij de ambulante begeleiding, zie paragraaf 2.2). Ten slotte worden er 65 leerlingen ambulant begeleid via een REC. Het gaat in totaal dus om ongeveer 3.000 Almeerse leerlingen.

Tabel 2.3.2 geeft per WEC-cluster een overzicht van de Almeerse leerlingen met een zwaardere zorgvraag, inclusief leerlingen die ambulante begeleiding krijgen. Meer dan de helft (59%) van deze leerlingen volgen onderwijs dat wordt verzorgd door de Stichting Gewoon Anders.

Tabel 2.3.1 *Het totaal aantal Almeerse leerlingen in het speciaal onderwijs per 1 oktober 2007 en 1 januari 2008, per onderwijstype*

onderwijstype	aantal
SO	609
SGA	964
Ambulante begeleiding via REC	65
SBO	810
PrO	575
TOTAAL	3.023

Tabel 2.3.2 *Aantal Almeerse leerlingen in het Speciaal Onderwijs per 1 oktober 2007 en 1 januari 2008 door de SGA en REC, per WEC-cluster*

	cluster I	cluster II	cluster III	cluster IV	TOTAAL
REC	36	65	210	363	674
SGA	1	43	298	522	964
TOTAAL	37	108	508	885	1.638

3. Voorzieningen voor speciaal onderwijs in Flevoland

In dit hoofdstuk kijken we naar de *voorzieningen* voor speciaal onderwijs die aanwezig zijn in Flevoland en het aantal leerlingen dat les volgt op deze scholen. In paragraaf 3.1 komt het Speciaal Onderwijs aan de orde, in paragraaf 3.2 het Speciaal Basisonderwijs en in paragraaf 3.3 ten slotte het Praktijkonderwijs.

3.1 Voorzieningen voor het Speciaal Onderwijs en Voorgezet Speciaal Onderwijs

De onderstaande tabellen geven per cluster het aantal leerlingen weer op de scholen voor (Voortgezet) Speciaal Onderwijs in Flevoland. De gegevens in de tabellen zijn afkomstig van de Stichting Gewoon Anders en het Cfi.

Cluster I en II

In Flevoland zijn geen scholen voor cluster I aanwezig. Leerlingen met een cluster I-indicatie volgen het onderwijs buiten de provincie of zij kiezen voor ambulante begeleiding. Speciaal onderwijs voor cluster I vindt in Flevoland dus alleen plaats in de vorm van ambulante begeleiding op reguliere scholen of scholen voor Speciaal Basisonderwijs.

In cluster II wordt er onderwijsondersteuning verleend door Stichting Gewoon Anders volgens het model *'groep in school'*. Het aantal deelnemende leerlingen is weergegeven in tabel 3.1.1. In 2005 was het aantal leerlingen 23 en in 2007 is dit aantal toegenomen tot 43. Deze leerlingen gingen allen naar een school voor primair onderwijs. Daarnaast worden er door de SGA 10 leerlingen in cluster II begeleid op een school voor Speciaal Basisonderwijs (zie tabel 2.1.4). In totaal volgen er in cluster II dus 53 leerlingen les ondersteund door de SGA .

Tabel 3.1.1 Aantal leerlingen op SO cluster II 'Groep in school', op 1 oktober 2003, 2005 en 2007

onderwijsniveau	2003	2005	2007
PO	20	23	43
VO	-	-	-
TOTAAL	20	23	43

(bron: Stichting Gewoon Anders)

Cluster III

In Flevoland zijn er twee scholen voor speciaal onderwijs die tot cluster III worden gerekend. Dit zijn de Zevenster in Lelystad en de Zonnebloemschool in Emmeloord. De Zevenster valt onder REaCtys en de Zonnebloem valt onder het REC 'de 4 Provinciën'. In tabel 3.1.2 op de volgende bladzijde is te zien dat de scholen in 2007/08 samen plaats bieden aan 332 leerlingen (141 ≤ 12 jaar en 191 > 12 jaar). In vergelijking met de voorgaande (school)jaren lijkt het leerlingen aantal vrij constant te zijn.

Naast de bovengenoemde scholen zijn er in Almere voor cluster III ook nog de volgende voorzieningen die via de SGA worden aangeboden:

- 'De Weerga', hier wordt onderwijs aangeboden volgens het model 'groep gekoppeld aan school';
- onderwijs volgens het 'groep in school' model.

In 2007 volgden er in cluster III in totaal 120 leerlingen les volgens het model 'groep in school' of op de Weerga. Sinds 2003 neemt het aantal leerlingen aardig toe.

Tabel 3.1.2 Aantal leerlingen op SO cluster III-voorzieningen in Flevoland: 2003/04, 2005/06 en 2007/08*

	2003/04		2005/06		2007/08	
	≤ 12 jaar	>12 jaar	≤ 12 jaar	>12 jaar	≤ 12 jaar	>12 jaar
Zonnebloemschool	78	72	64	98	81	97
De Zevenster	73	97	83	94	60	94
<i>Subtotaal</i>	<i>151</i>	<i>169</i>	<i>147</i>	<i>192</i>	<i>141</i>	<i>191</i>
SGA						
Groep in school	25	-	46	-	47	-
De Weerga	-	17	-	54	-	73
<i>Subtotaal</i>		<i>42</i>		<i>100</i>		<i>120</i>
TOTAAL	176	186	193	246	158	264

(Bron: Cfi, SGA)

Cluster IV

Het (V)SO in cluster IV wordt verzorgd door de stichting Eduvier Onderwijsgroep⁵, die samen met Stichting Gewoon Anders REC 4 Flevoland vormt (REC 4-20). Bij de Eduvier Onderwijsgroep zijn verschillende scholen aangesloten:

scholen in Lelystad

- De Herman Bekiusschool voor SO heeft als doelgroep kinderen met een geïnternaliseerde psychiatrische gedragsproblematiek.
- 'De Anger', een ZMOK-school voor (V)SO;
- 'De Rede', een VSO school voor kinderen met stoornissen in het autistisch spectrum;
- 'De Stedenschool' is verbonden aan de justitiële jeugdinstelling Rentray. Het betreft een gesloten inrichting, waar jongeren zitten die strafrechtelijk zijn vervolgd of onder toezichtstelling staan.

scholen in Almere

- 'Nautilus college', VSO-school voor kinderen binnen het autistisch spectrum syndroom;
- 'Aquarius', VSO ZMOK school met externe leerlingen en leerlingen uit het internaat 'Nieuw Veldzicht'.

scholen in Emmeloord (NOP)

- 'De Optimist', een (V)SO-school voor kinderen binnen het autistisch spectrum syndroom.

Het aantal leerlingen op deze instellingen is de afgelopen jaren meer dan verdubbeld ten opzichte van 2003/04 (tabel 3.1.3). Vooral het aantal leerlingen van 13 jaar en ouder is steeds meer gegroeid. Dit is grotendeels het gevolg van de vestiging van twee grote instituten in Flevoland (Nieuw Veldzicht en Rentray) met daaraan verbonden scholen. Ook de vraag naar dit type onderwijs groeit echter sterk.

Naast de bovengenoemde scholen zijn er in Almere voor de cluster IV ook nog de volgende voorzieningen die via de SGA worden aangeboden:

- 'De Bongerd', hier wordt onderwijs aangeboden volgens het model 'groep gekoppeld aan school';
- onderwijs volgens het 'groep in school' model.

In 2007 volgden er in cluster IV 3 leerlingen les volgens het model 'groep in school' en 41 leerlingen volgden les op de Bongerd (tabel 3.1.3).

⁵ Op 1 januari 2008 zijn de stichting Orthopedagogisch Centrum IJsselmeerpolders (OCIJ) en de stichting School voor Langdurig Zieke Kinderen Flevoland (de Dokter Herman Bekiusschool) een bestuurlijke fusie aangegaan. De nieuwe naam van de stichting is de Eduvier Onderwijsgroep.

Tabel 3.1.3 Aantal leerlingen op SO cluster IV-voorzieningen in Flevoland: 2003/04, 2005/06 en 2007/08*

	2003/04		2005/06		2007/08	
	≤ 12 jaar	>12 jaar	≤ 12 jaar	>12 jaar	≤ 12 jaar (SO)	>12 jaar (VSO)
Anger & Rede	47	163	58	210	71	182
Aquarius & Nautilus	-	69	-	121	-	183
Stedenschool	-	-	-	135	-	139
Optimist	-	-	-	-	44	30
Herman Bekius	93	18	101	27	120	-
<i>Subtotaal</i>	<i>140</i>	<i>250</i>	<i>159</i>	<i>493</i>	<i>235</i>	<i>534</i>
SGA						
Groep in school	6		2		3	
De Bongerd		32		31		41
<i>Subtotaal</i>		<i>38</i>		<i>33</i>		<i>44</i>
TOTAAL	146	282	161	524	238	575

(Bron: Cfi, Eduvier Onderwijsgroep, SGA)

* De cijfers voor 2003/04 en 2005/06 afkomstig van het Cfi. De cijfers voor 2007/08 zijn afkomstig van de Eduvier Onderwijsgroep.

De SGA verzorgt zoals gezegd onderwijsvormen die afwijken van de ‘reguliere’ vormen (WEC-school of ambulante begeleiding in het regulier onderwijs). Ook het REC Flevoland kent tussenvormen van speciaal onderwijs. Onder leiding van de stichting Eduvier Onderwijsgroep worden de volgende projecten uitgevoerd:

Trajectklassen

De trajectklas is een samenwerkingsverband tussen ‘Nieuw Veldzicht’ en het regulier voortgezet onderwijs. Het is een verbrede cluster IV-voorziening binnen het regulier voortgezet onderwijs. Een trajectklas vormt de schakel tussen het reguliere en Speciaal Voortgezet Onderwijs. Het project heeft het voorkomen van schooluitval ten doel. Daarnaast wil men met dit project reeds uitgevallen leerlingen en een aantal ZMOK kinderen weer terug naar het reguliere onderwijs brengen.

Herstart

Het project ‘HERSTART’ is een initiatief van het Ministerie van Onderwijs en de regionale expertisecentra cluster IV. Gedurende een periode van dertien weken worden de leerlingen begeleid in het project met als doel terugplaatsing naar het regulier onderwijs of verwijzing naar speciale onderwijsvoorzieningen.

Op de Rails

Het project ‘Op de Rails’ richt zich op kinderen met gedragsproblemen die dreigen te ontsporen. Het project heeft terugkeer naar het reguliere onderwijs als doel. Men is namelijk van mening dat speciaal onderwijs voor deze kinderen niet altijd de beste oplossing is.

3.2 Voorzieningen voor het Speciaal Basisonderwijs

In Flevoland vinden we acht scholen voor Speciaal Basisonderwijs. De meeste van deze scholen zijn gelegen in Almere. In tabel 3.2.1 worden de leerlingaantallen voor deze instellingen voor 2003/04, 2005/06 en 2007/08 weergegeven. De cijfers zijn afkomstig van het Cfi. Het aantal leerlingen op de SBO-instellingen neemt de afgelopen jaren af, ondanks de groei van het aantal inwoners in Flevoland. In 2007/08 was dit aantal 1.389 terwijl het in 2003/04 nog om ruim 1.600 leerlingen ging.

Tabel 3.2.1 Aantal leerlingen op SBO voorzieningen in Flevoland per gemeente, per 2003/04, 2005/06 en 2007/08

	2003/04	2005/06	2007/08
Almere			
SSBO De Watertuin I	247	352	300
SSBO De Weerga	172	80	113
SSBO De Bombardon	324	296	255
SSBO De Klimop	232	220	205
Subtotaal Almere	975	948	873
Dronten			
SSBO De Driemaster	120	134	117
Subtotaal Dronten	120	134	117
Lelystad			
SSBO De Watergeus	191	162	172
Chr. SSBO De Vogelveste	98	95	89
Subtotaal Lelystad	289	257	261
NOP			
SSBO De Klimboom	191	165	138
Subtotaal NOP	191	165	138
Zeewolde			
SSBO De Springplank	-	-	61
Subtotaal Zeewolde	-	-	61
TOTAAL	1.645	1.504	1.450

(Bron: Cfi, Flevolandse gemeenten)

3.3 Voorzieningen voor het Praktijkonderwijs

In tabel 3.3.1 is het aantal leerlingen op scholen voor Praktijkonderwijs weergegeven. Ook hier zijn de leerlingenaantallen afkomstig van het Cfi. In Flevoland kan er op vijf instellingen Praktijkonderwijs worden gevolgd. Twee van de vijf instellingen zijn gevestigd in Almere. Het aantal leerlingen in het Praktijkonderwijs vertoont een stijgende trend. In 2003/04 stonden er 659 leerlingen ingeschreven en dit aantal was in 2007/08 toegenomen tot 991.

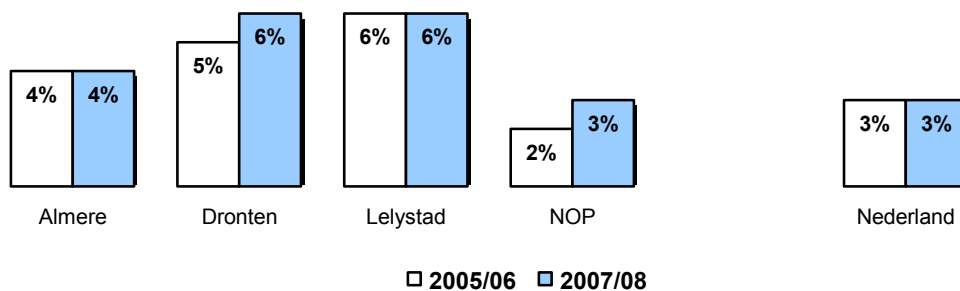
Tabel 3.3.1 Aantal leerlingen op voorzieningen voor Praktijkonderwijs in Flevoland per 2003/04, 2005/06 en 2007/08

school	standplaats	2003/04	2005/06	2007/08
Groenhorst College, afd. PrO	NOP	77	81	102
Praktijkonderwijs Almere	Almere	349	350	310
PrO Almere	Almere	-	91	234
De Steiger school, afd. PrO	Lelystad	176	213	223
Almere College, afd. PrO	Dronten	57	113	122
TOTAAL		659	848	991

(Bron: Cfi)

Figuur 3.3.2 laat per gemeente en voor geheel Nederland de deelname aan het PrO zien op het totaal aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs.

Figuur 3.3.2 Percentages deelnemers aan het PrO per gemeente, schooljaar 2005/06 en 2007/08 (bron: Cfi)

4. Wachtlijsten voor speciaal onderwijs

Om inzicht te krijgen in de vraag naar speciaal onderwijs is naast het aantal leerlingen dat daadwerkelijk onderwijs volgt, van belang hoeveel Flevolandse leerlingen op een wachtlijst staan.

De Onderwijsinspectie onderscheidt drie soorten wachtlijsten: plaatstingslijsten, aanmeldinglijsten en onderzoeklijsten.

Een leerling op een *plaatsingslijst* is een leerplichtige leerling die door de commissie van onderzoek en begeleiding toelaatbaar is verklaard (cluster I), of door de commissie voor de indicatiestelling is geïndiceerd (overige clusters), maar wiens toelating (effectieve plaatsing) nog niet heeft plaatsgevonden.

Een leerling op een *aanmeldingslijst* is een leerplichtige leerling die formeel voor toelating tot een (V)SO-instelling is aangemeld, maar die nog niet in de procedure voor het toelatingsonderzoek is opgenomen (cluster I) of een leerplichtige leerling die formeel bij een regionaal expertisecentrum is aangemeld voor indicatiestelling, maar nog niet in het indicatietraject is opgenomen (overige clusters). Een leerling op een *onderzoeklijst* is een leerplichtige leerling die formeel voor toelating tot de school is aangemeld en die in de procedure voor het toelatingsonderzoek is opgenomen, maar van wie het toelatingsonderzoek nog niet is afgerond (cluster I) of een leerplichtige leerling die formeel bij een commissie voor de indicatiestelling is aangemeld, maar voor wie het indicatietraject nog niet is afgerond (overige clusters).

Om een beeld te krijgen van het aantal Flevolandse leerlingen dat op een wachtlijst staat voor speciaal onderwijs, zijn de volgende instellingen benaderd.

- Regionale Expertise Centra (ingedeeld naar cluster), om inzicht te krijgen in het aantal leerlingen uit Flevoland op een wachtlijst voor de verschillende SO scholen (cluster II, III en IV). In de meeste gevallen waren deze gegevens niet beschikbaar bij het REC en is daarom contact gezocht met de betreffende scholen;
- Onderwijsinstellingen voor SO-Cluster I (Visio, Bartiméus);
- Scholen voor Speciaal Basisonderwijs in Flevoland;
- Scholen voor Praktijkonderwijs in Flevoland.

In tabel 4.1.1 wordt weergegeven hoeveel leerlingen, voor zover bekend, op een van de drie soorten wachtlijsten staan. We zien daar dat het aantal leerlingen op een wachtlijst sinds 2005 is gestegen. Verder is het aantal kinderen op een wachtlijst het grootste voor Cluster IV. De categorie ‘onbekend’ bestaat uit kinderen die bij de Stichting Gewoon Anders op de wachtlijst staan. Van deze kinderen is namelijk (nog) niet bekend voor welk cluster ze geïndiceerd zijn.

Tabel 4.1.1 Flevolandse leerlingen op een wachtlijst voor speciaal onderwijs, per onderwijstype, per 1 okt 2005, 1 maart 2006 en 1 jan 2008

onderwijstype	1 oktober 2005	1 maart 2006	1 januari 2008
SO-I	0	0	0
SO-II	0	0	2
SO-III	0	6	3
SO-IV	24	56	75
SBO	3	0	?
PrO	0	0	?
Onbekend	-	8	11
TOTAAL	27	70	91

4.1 Thuiszitters

Thuiszitters zijn leerplichtige leerlingen die op een wachtlijst staan voor (Voortgezet) Speciaal Onderwijs en op de peildatum geen enkele vorm van onderwijs volgen. Het blijkt nog altijd niet eenvoudig om een duidelijk beeld te krijgen van het aantal *thuiszitters*. Het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) Flevoland beschikt niet over dergelijke gegevens.

Het totale aantal thuiszitters wordt volgens de leerplichtadministraties geschat op 28. Niet elke gemeente registreert het aantal thuiszitters echter op dezelfde wijze. Het aantal thuiszitters in de gemeente Dronten lijkt vrij hoog, omdat zowel de ‘tijdelijke’ thuiszitters als de leerlingen die langdurig thuiszitten worden meegerekend⁶. Volgens de leerplichtadministratie van deze gemeente waren er op 1 januari 2008 15 thuiszitters.

Landelijk waren er bij de Onderwijsinspectie in januari 2005 48 thuiszitters bekend en in 2006 was dit aantal toegenomen tot 73. Als we de landelijke cijfers vergelijken met het aantal in Flevoland, kunnen we concluderen dat de landelijke cijfers zeer waarschijnlijk te laag zijn ingeschat⁷.

Tabel 4.1.1 *Het geschatte aantal thuiszitters per Flevolandse gemeente, per 1 januari 2008*

	Almere	Dronten	Lelystad	NOP	Urk	Zeewolde	Flevoland
totaal aantal thuiszitters	6	15	0	2	5	0	28

⁶ Volgens de gemeente Dronten zijn alle jongeren die op 1 januari 2008 thuis zaten zitten inmiddels op een school geplaatst of er is een ‘tussenoplossing’ voor gevonden. Het zijn dus geen thuiszitters meer.

⁷ bron: ‘Wachtlijsten speciaal en voortgezet speciaal onderwijs. Peildatum 16 januari 2005 en 2006’.

5. Gebruik Leerlingenvervoer

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de deelname aan het leerlingenvervoer van Flevolandse leerlingen die speciaal onderwijs volgen. Er wordt gekeken naar de afstanden die deze leerlingen afleggen en de reistijden die hiermee gemoeid zijn. De gegevens zijn afkomstig van de leerplichtadministraties van de Flevolandse gemeenten.

5.1 Deelname aan het leerlingenvervoer

In tabel 5.1.1 wordt weergegeven hoeveel leerlingen in Flevoland gebruik maken van de Verordening Leerlingenvervoer om speciaal onderwijs te kunnen volgen, onderscheiden naar vervoer binnen de gemeentegrens en vervoer met een bestemming buiten de gemeentegrens.

Uit deze tabel blijkt dat er 1.858 leerlingen gebruik maken van leerlingenvervoer⁸. Van deze leerlingen volgen er 1.145 (Voortgezet) Speciaal Onderwijs en 713 leerlingen volgen Speciaal Basisonderwijs. Het aantal leerlingen dat binnen de gemeente wordt vervoerd (921) is bijna gelijk aan het aantal leerlingen dat naar buiten de gemeente wordt vervoerd (937). Doordat de voorzieningen in de clusters I en II binnen de provincie ontbreken, bezoeken alle leerlingen voor deze clusters scholen buiten Flevoland.

Tabel 5.1.1 Deelname Leerlingenvervoer in Flevoland naar WEC-cluster, absolute aantallen en procenten, per 1 januari 2008

	binnen gemeente	buiten gemeente	% buiten gemeente	Totaal
SO-I	n.v.t.	24	100%	24
SO-II	n.v.t.	166	100%	166
SO-III	152	246	62%	398
SO-IV	201	356	64%	557
Subtotaal SO	353	792	69%	1.145
SBO	568	145	20%	713
TOTAAL	921	937	50%	1.858

(bron: Flevolandse gemeenten, afd. leerplichtzaken)

In tabel 5.1.2 zijn de gegevens verder uitgesplitst naar gemeente. Van de leerlingen die gebruik maken van het leerlingenvervoer is een groot aantal afkomstig uit Almere. Er zijn grote verschillen tussen de gemeenten in het aandeel leerlingen dat met het leerlingenvervoer naar buiten de gemeente reist. In Zeewolde en Urk gaat het om alle leerlingen (100%). Terwijl deze percentages in Almere en Lelystad respectievelijk 33% en 24% zijn (figuur 5.1.3). Uiteraard speelt de spreiding van de scholen over de provincie en de ligging ten opzichte van de provinciegrens hierbij een zekere rol.

⁸ Leerlingen die les volgen aan het Praktijkonderwijs hebben geen recht op leerlingenvervoer.

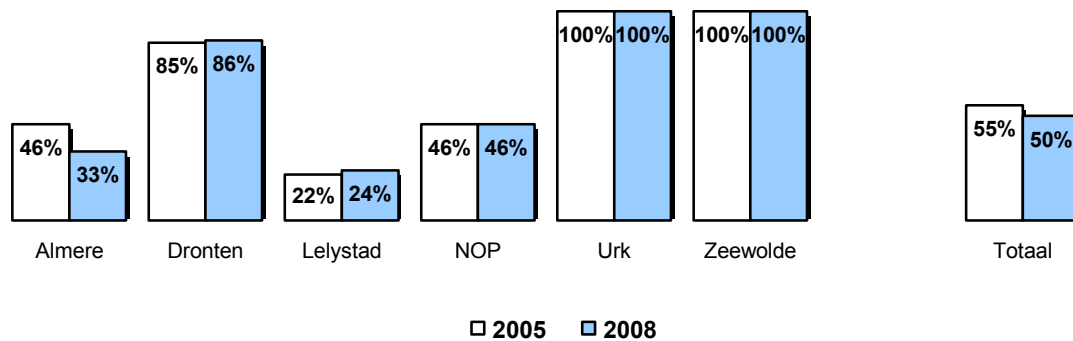
Tabel 5.1.1 Deelname Leerlingenvervoer per Flevolandse gemeente naar soort speciaal onderwijs, absolute aantallen en procenten, per 1 januari 2008 (excl. Gewoon Anders)*

	binnen gemeente	buiten gemeente	% buiten gemeente	Totaal
Almere				
SO-I	n.v.t.	9	100%	9
SO-II	n.v.t.	59	100%	59
SO-III	n.v.t.	91	100%	91
SO-IV	115	92	44%	207
Subtotaal SO	115	251	69%	366
SBO	404	2	0%	406
Almere Totaal	519	253	33%	772
Dronten				
SO-I	n.v.t.	-	-	-
SO-II	n.v.t.	21	100%	21
SO-III	n.v.t.	51	100%	51
SO-IV	n.v.t.	108	100%	108
Subtotaal SO	n.v.t.	180	100%	180
SBO	31	17	35%	48
Dronten Totaal	31	197	86%	228
Lelystad				
SO-I	n.v.t.	9	100%	9
SO-II	n.v.t.	30	100%	30
SO-III	80	16	17%	96
SO-IV	71	27	28%	98
Subtotaal SO	151	82	35%	233
SBO	106	1	1%	107
Lelystad Totaal	257	83	24%	340
NOP				
SO-I	n.v.t.	2	100%	2
SO-II	n.v.t.	21	100%	21
SO-III	72	17	19%	89
SO-IV	15	49	77%	64
Subtotaal SO	87	89	51%	176
SBO	27	10	27%	37
NOP Totaal	114	99	46%	213
Urk				
SO-I	n.v.t.	3	100%	3
SO-II	n.v.t.	28	100%	28
SO-III	n.v.t.	36	100%	36
SO-IV	n.v.t.	22	100%	22
Subtotaal SO	n.v.t.	89	100%	89
SBO	n.v.t.	106	100%	106
Urk Totaal	-	195	100%	195
Zeewolde				
SO-I	n.v.t.	1	100%	1
SO-II	n.v.t.	7	100%	7
SO-III	n.v.t.	35	100%	35
SO-IV	n.v.t.	58	100%	58
Subtotaal SO	n.v.t.	101	100%	101
SBO	n.v.t.	9	100%	9
Zeewolde Totaal	n.v.t.	110	100%	110
TOTAAL	921	937	50%	1.858

(bron: Flevolandse gemeenten, afd. leerplichtzaken)

* Het SBO is inclusief 'De Weerga' en 'De Bongerd'. Dit zijn respectievelijk cluster III en IV voorzieningen waar onderwijs wordt verzorgd door de Stichting Gewoon Anders, maar worden bij de gemeente bij het SBO geteld.

Figuur 5.1.3 Procentuele deelname aan het leerlingenvervoer naar buiten de gemeente per Flevolandse gemeente, per sept 2005 en jan 2008

(bron: Flevolandse gemeenten, afd. leerplichtzaken)

5.2 Reisafstanden en reistijden

In deze paragraaf gaan we in op het aantal verreden kilometers en de reistijd. Tabel 5.2.1 geeft het gemiddeld aantal afgelegde kilometers van een enkele reis naar de onderwijsinstelling weer.

Flevolandse leerlingen leggen gemiddeld 39 kilometer af naar een instelling voor speciaal onderwijs. Figuur 5.2.2 illustreert dat gemiddelde per gemeente. Hier is zichtbaar dat de leerlingen uit Lelystad en Noordoostpolder gemiddeld de langste afstanden afleggen. De SO-leerlingen woonachtig in Lelystad reizen gemiddeld 58 kilometer om hun school te bereiken, terwijl dat voor Zeewolde 28 kilometer is.

In vergelijking met de meting van 2005 zien we dat de gemiddelde reisafstand iets is toegenomen, van 36 kilometer in 2005 naar 39 kilometer in 2008.

Bij deze vergelijking moet echter wel een kanttekening worden geplaatst: in het gemiddelde van 2005 zijn echter ook de reisafstanden voor het Praktijkonderwijs meegenomen. De reisafstanden voor dit type onderwijs zijn relatief minder groot.

Om inzicht te verkrijgen in de *reistijden* van de leerlingen is er voor Almere en Lelystad gebruik gemaakt van rittenstaten van de vervoerders. De gegevens voor Urk en Dronten zijn ontleend aan de leerlingenadministraties. Bij de registraties doen zich echter dermate grote verschillen voor, dat de betrouwbaarheid van de gegevens niet zeker is. In sommige bestanden worden de reistijden nauwkeurig bijgehouden, terwijl bij anderen de reistijd globaal wordt ingeschat op basis van het aantal kilometers. In de tabel komen deze verschillen in registratie ook duidelijk tot uiting. Voor Noordoostpolder en Zeewolde konden (bruikbare) gegevens niet tijdig worden aangeleverd.

Vooraf voor de Flevolandse leerlingen die zijn aangewezen op scholen in het Gooi, in dit geval Hilversum en Huizen, zijn de reistijden van belang. Tabel 5.2.3 laat per gemeente de gemiddelde reistijd zien naar een aantal bestemmingen. Leerlingen uit Almere blijken gemiddeld het langst te moeten reizen: ongeveer 1 uur en 45 minuten. Leerlingen uit Urk en Dronten zijn nog geen uur onderweg.

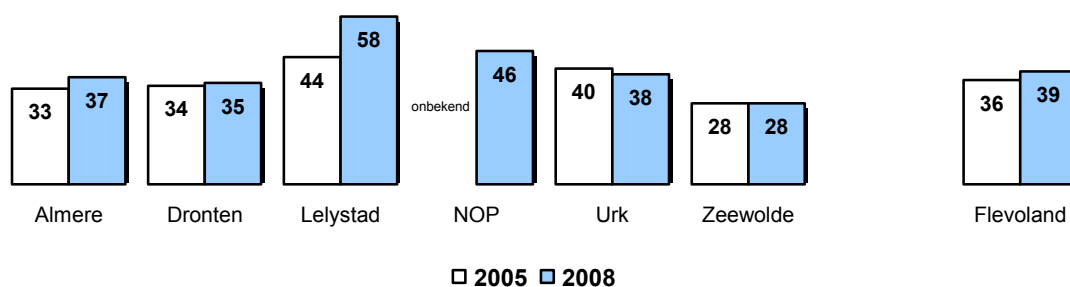
Tabel 5.2.1 Leerlingenvervoer Flevoland, voor speciaal onderwijs buiten de gemeentegrens, gemiddeld aantal kilometers per reis, per 1 januari 2008*

	binnen Flevoland, buiten gemeente	buiten Flevoland	gemiddeld buiten gemeente
Almere			
SO-I	n.v.t.	30	30
SO-II	n.v.t.	45	45
SO-III	29	34	34
SO-IV	31	51	36
Subtotaal SO	31	40	37
SBO	-	36	36
Gemiddelde Almere	31	40	37
Dronten			
SO-I	n.v.t.	-	-
SO-II	n.v.t.	31	31
SO-III	33	40	37
SO-IV	26	51	33
Subtotaal SO	27	42	34
SBO	27	55	45
Gemiddelde Dronten	27	43	35
Lelystad			
SO-I	n.v.t.	54	54
SO-II	n.v.t.	63	63
SO-III	39	86	71
SO-IV	35	58	50
Subtotaal SO	36	63	58
SBO	26	-	26
Gemiddelde Lelystad	36	63	58
NOP			
SO-I	n.v.t.	99	99
SO-II	n.v.t.	43	43
SO-III	-	48	48
SO-IV	39	62	46
Subtotaal SO	39	55	46
SBO	-	43	43
Gemiddelde NOP	39	53	46
Urk			
SO-I	n.v.t.	100	100
SO-II	n.v.t.	30	30
SO-III	20	60	22
SO-IV	33	47	38
Subtotaal SO	24	40	31
SBO	20	60	43
Gemiddelde Urk	22	52	38
Zeewolde			
SO-I	n.v.t.	44	44
SO-II	n.v.t.	31	31
SO-III	26	25	25
SO-IV	30	31	31
Subtotaal SO	29	29	29
SBO	19	19	19
Gemiddelde Zeewolde	28	29	28
TOTAAL	29	46	39

(bron: Flevolandse gemeenten, afd. leerplichtzaken)

* Voor Lelystad en Noordoostpolder zijn de afstanden over de weg tot de scholen berekend vanaf de meest voorkomende postcode tot de school; de overige gemeenten hebben zelf gegevens over de afstanden aangeleverd.

Figuur 5.2.2 Gemiddeld aantal kilometers enkele reis naar school, per gemeente, per sept. 2005 en jan. 2008

(bron: Flevolandse gemeenten, afd. leerplichtzaken)

Tabel 5.2.3 Gemiddelde reistijden per gemeente, in minuten per heenrit naar buiten de gemeente door de week

bestemming	Almere	Dronten	Lelystad	NOP	Urk	Zeewolde
Almere			62			
Amersfoort	128		63			
Amsterdam	122		71			
Apeldoorn	140					
Arnhem	200					
Bilthoven	74					
Dronten		36	28			
Emmeloord	100					
Ermelo	85	59	106			
Groesbeek	196					
Haarlemmermeer			67			
Harderwijk		58	55			
Haren	104					
Harreveld	97					
Hilversum	94					
Huizen	99		62			
Kampen		50	70			
Lelystad	72	51			44	
Noordoostpolder		53	60		35	
Nunspeet		56	36			
Oegstgeest	182					
Opsterland		69	57			
Soest	126					
St. Michielsgestel	184					
Uden	120					
Utrecht	143		67			
Wijk aan zee	172					
Zeist	108		72		150	
Zwolle	101	63	78		69	
Gemiddeld	106	69	55			53

6. Bijlagen

Bijlage I Referentiepopulatie

Om een indruk te krijgen welk deel van de Flevolandse onderwijspopulatie speciaal onderwijs volgt, maken we in paragraaf 2.1 gebruik van een ‘referentiepopulatie’. Deze populatie is naar de situatie van 1 januari 2008 berekend uit de populatie leerplichtige Flevolandse kinderen. Het gaat om in totaal ruim 75.000 leerlingen. Op basis van deze referentiepopulatie is (in tabel 2.1) vast te stellen hoeveel procent van de jongeren t/m 12 jaar en ouder dan 12 jaar deelneemt aan het speciaal onderwijs. Deze percentages bieden een ijkpunt voor komende ontwikkelingen in de deelname aan het speciaal onderwijs in de provincie.

Bijlage tabel 1 Referentiepopulatie: leerplichtige kinderen per Flevolandse gemeente, per 1 januari 2008

	PO 4 t/m 12 jaar	VO 13 t/m 16,5 jaar	Totaal
Almere	24.814	12.310	37.124
Dronten	4.938	2.609	7.547
Lelystad	8.560	4.210	12.770
NOP	5.977	3.026	9.003
Urk	3.328	1.640	4.968
Zeewolde	3.233	1.533	4.766
TOTAAL	50.850	25.328	76.178

(Bron: CBS Statline)